

Dosarul nr. 3ra-238/19

prima instanță: Curtea de Apel Chișinău (Anatol Pahopol)

DECIZIE

03 februarie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală
Tamara Chișca-Doneva
Svetlana Filincova
Dumitru Mardari
Valeriu Doagă

examinând recursul declarat de Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS”,

în cauza civilă intentată la contestația depusă de Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS” împotriva Comisiei Electorale Centrale, intervenient accesoriu Guvernul Republicii Moldova cu privire la anularea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 2109 din 19 ianuarie 2019 „cu privire la organizarea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare și referendumul republican consultativ din 24 februarie 2019” și obligarea emiterii actului administrativ,

împotriva încheierii protocolare din 30 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins ca fiind inadmisibilă cererea Blocului electoral „ACUM Platforma DA și PAS”, reprezentantat de Sergiu Litvinenco, cu privire la reluarea examinării cauzei în fond,

împotriva hotărârii din 30 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins acțiunea depusă de Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS”,

constată:

La 24 ianuarie 2019, Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS” a depus contestație împotriva Comisiei Electorale Centrale (în continuare CEC), intervenient accesoriu Guvernul Republicii Moldova cu privire la anularea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 2109 din 19 ianuarie 2019 „cu privire la organizarea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare și referendumul republican consultativ din 24 februarie 2019” și obligarea emiterii actului administrativ.

În motivarea acțiunii a menționat că, prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2109 din 19 ianuarie 2019, adoptată în temeiul Hotărârii Guvernului nr. 30 din 18 ianuarie 2019, s-a stabilit organizarea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare și referendumul republican consultativ din 24 februarie 2019.

Conform anexei la hotărârea CEC nr. 2109 din 19 ianuarie 2019, pentru Circumscripția electorală uninominală nr. 49 la est de Republica Moldova s-au stabilit 27 de secții de votare, pentru Circumscripția electorală uninominală nr. 50 la vest de Republica Moldova – 83 de secții de votare, iar pentru Circumscripția electorală uninominală nr. 51 SUA și Canada – 15 secții de votare.

Astfel, reclamantul consideră hotărârea CEC nr. 2109 din 19 ianuarie 2019 ca fiind ilegală, deoarece încalcă prevederile articolului 31 alin. (1)-(4) din Codul electoral.

În acest sens, a invocat că, la stabilirea secțiilor de votare în străinătate, Comisia Electorală Centrală nu a ținut cont de două criterii prevăzute la articolul 31 alin. (4) lit. c) și d) din Codul electoral, și anume: informațiile obținute în rezultatul înregistrării prealabile a cetățenilor aflați în străinătate, conform procedurii stabilite printr-un regulament aprobat de Comisia Electorală Centrală; și numărul de alegători care au participat la scrutinul precedent.

În concret, reclamantul a relevat că, în circumscripția nr. 50, la vest de Republica Moldova, s-au înregistrat prealabil 20 647 de cetățeni moldoveni, de circa 6 ori mai mulți alegători decât totalul de înregistrări prealabile la alegerile precedente din 2016 – 3 569 de alegători.

Cea mai gravă încălcare reclamantul a notat-o în Germania, care se poziționează pe locul 4 după numărul înregistrărilor prealabile, cu 2 983 de înregistrări și 2 secții de votare, adică cu un raport de 1 110 înregistrări prealabile per secție de votare.

În Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, care este pe locul 2 după numărul de înregistrări prealabile (3 546), s-au deschis 4 secții de votare, cu un raport de 886,5 de înregistrări per secție de votare.

Cea de-a treia țară cu cel mai mare raport între numărul de înregistrări prealabile per secție de votare – 708,5, este Irlanda, în care s-au înregistrat prealabil 1 417 de alegători cu 2 secții de votare.

În Belgia și Olanda au fost deschise câte o secție de votare, similar cu Croația și Lituania, deși, în Belgia raportul între numărul de înregistrări prealabile per secție de votare este de 464 de alegători, în Olanda de 348 de alegători, pe când în Lituania raportul este de 5 alegători per secție de votare, iar în Croația 1 alegător per secție de votare.

La fel, în România s-au deschis 12 secții de votare la 2 983 de înregistrări prealabile, ceea ce reprezintă un raport de 248,5 alegători per secție de votare. În comparație, în Cehia au fost deschise 2 secții de votare la 198 de înregistrări prealabile, ceea ce presupune un raport de 99 de alegători. În Danemarca, care se poziționează pe locul 11, nu s-a deschis nici o secție de votare, deși, s-au înregistrat 217 alegători, în timp ce în Norvegia, la 85 de înregistrări prealabile, s-a deschis o secție de votare.

În atare circumstanțe, reclamantul opinează că, potrivit numărului de înregistrări prealabile, în România era necesar de a fi deschise încă 2 secții de votare, și anume una la București, unde sunt 969 de înregistrări prealabile; și o secție la Iași, unde sunt 360 de înregistrări prealabile. *Per a contrario*, autoritățile naționale au decis să deschidă o secție de votare în Sibiu, unde numărul de înregistrări prealabile este mult mai mic decât la București și Iași, constituind doar 61 de înregistrări.

De asemenea, în Irlanda, cel mai mare număr de înregistrări prealabile a fost în apropierea capitalei Dublin, însă, autoritățile naționale au decis deschiderea unei secții de votare în Dublin, iar alta în Tralee, unde conform statisticii de înregistrări prealabile nu s-a înregistrat nici o persoană, iar în localitățile din imediata apropiere a acestuia s-au înregistrat maxim 7 persoane. A doua secție de votare în Irlanda ar fi trebuit deschisă fie în Dublin, fie într-o localitate din sud, care s-ar afla mai aproape de alte localități în care s-au înregistrat prealabil mai multe persoane, cum ar fi Limerick sau Cork.

În Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, era necesară deschiderea a cel puțin încă o secție de votare la Londra sau în apropierea acesteia.

În Franța, s-a deschis cu o secție de votare mai mult în comparație cu alegerile precedente din 2016, și anume în Marsilia, deși cel mai mare număr de înregistrări prealabile este în Cannes, care este în apropiere de Marsilia și Monaco, unde de altfel este un număr destul de mare de înregistrări prealabile, în comparație cu Marsilia. De fapt, la alegerile prezidențiale din 2016, în Monaco a fost instituită o secție de votare, iar pentru alegerile parlamentare nu a fost constituită nici o secție de votare. Prin urmare, reieșind din numărul de înregistrări prealabile, în cazul Franței, cea mai potrivită localitate pentru o secție de votare ar fi fost Monaco sau Cannes și nicidecum nu Marsilia.

În Belgia, numărul de înregistrări prealabile este de 464 de alegători, și respectiv, ar fi fost necesară constituirea a 2 secții de votare în loc de una sau constituirea unei secții de votare în Luxemburg, unde s-au înregistrat 75 de persoane și unde ar fi putut vota persoanele din nord-vestul Germaniei.

În Olanda, numărul de înregistrări prealabile este de 348 de alegători și ar fi fost necesară constituirea a 2 secții de votare în loc de una. Cea mai potrivită localitate ar fi în estul țării, pentru a compensa numărul mic de secții de votare în Germania și a da posibilitate persoanelor din nord-vestul Germaniei de a vota în Olanda.

În Danemarca, s-au înregistrat prealabil 217 persoane, însă nu a fost creată nici o secție de votare, cu toate că ar fi fost cazul creării a cel puțin încă a unei secții de votare în capitala țării, Copenhaga.

În concluzie, reclamantul a relevat că, în Germania situația este destul de drastică, deoarece este țara cu cel mai mare raport de înregistrări prealabile per secție de votare (2 221 de alegători în tocmai 300 de localități). Conform datelor de înregistrări prealabile, ar fi necesară deschiderea a încă a cel puțin 2 secții de votare, una la nord – în Hamburg și una la sud – în Munchen, precum și a unor secții de votare în alte state vecine cu Germania, aproape de hotarele cu aceasta.

În circumscripția nr. 51 SUA și Canada s-au înregistrat prealabil, în total, 2 769 de cetățeni (1 755 în SUA și 1 014 în Canada). Geografic, aceste înregistrări sunt concentrate în jurul marilor orașe din aceste țări, unde se cunoaște că sunt comunități de moldoveni, și anume în SUA: Coasta de Est, Coasta de Vest, Regiunea Chicago, statele Florida și Colorado. Mai mult decât atât, în Canada, comunitățile de moldoveni din Calgary și Edmonton s-au mobilizat în încercarea de a cere o secție de vot în localitatea lor.

Respectiv, deschiderea a 12 secții de votare în SUA și a 3 secții de votare în Canada nu se pliază nicidecum pe rezultatele înregistrării prealabile. Or, o secție

de votare necesită resurse din bani publici, motiv din care eficiența acestora trebuie să fie una maximă.

În SUA, unele dintre secțiile de votare au fost deschise în pofida numărului extrem de mic de înregistrări prealabile, uneori chiar zero înregistrări prealabile. Pe de altă parte, Comisia Electorală Centrală a ignorat, în special, următoarele orașe cu un număr semnificativ de înregistrări prealabile: Dallas (15), Los Angeles (19), Denver (333), Boston (93), Orlando (45) și Miami (31).

În Canada s-au deschis tradiționalele secții de vot în Ottawa, Toronto și Montreal. În schimb, pe partea de vest a Canadei nu s-a deschis nici o secție de vot, deși în Calgary s-au înregistrat prealabil 344 de cetățeni.

Sintetizând cele menționate, reclamantul a conchis că, la organizarea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare și referendumul republican consultativ din 24 februarie 2019, Comisia Electorală Centrală a eludat dispozițiile articolului 31 alin. (4) lit. c) din Codul electoral, deoarece nu a ținut cont de criteriul înregistrării prealabile, stabilit în lege. Or, CEC a dispus deschiderea secțiilor de votare acolo unde nu au existat înregistrări prealabile și, invers, nu a fost deschisă nici o secție de votare acolo unde au existat cetățeni care s-au înregistrat în prealabil în număr mare.

Succesiv, reclamanta a invocat că, la emiterea hotărârii contestate, Comisia Electorală Centrală nu a ținut cont și de numărul alegătorilor care au participat la scrutinul precedent, și anume la alegerile prezidențiale din anul 2016 (30 octombrie 2016 – primul tur de scrutin și 13 noiembrie 2016 – al doilea tur de scrutin).

În acest sens a evocat că potrivit informației oficiale a Comisiei Electorale Centrale, în primul tur de scrutin peste hotare au participat la votare 67 205 alegători, iar în turul II – 138 720 de alegători (adică cu 71 515 mai mult decât în turul I).

La scrutinul din noiembrie 2016, în 18 secții de vot nu au ajuns buletine de vot. Conform estimărilor, doar în aceste secții de vot nu au reușit să voteze din acest motiv peste 20 000 de alegători.

Din cele 18 secții de votare unde nu au ajuns buletine de vot se enumeră: Marea Britanie (Londra – Stratford; Londra – sediul misiunii); România (București – sediul misiunii); Irlanda (Dublin); Italia (Parma; Padova – sediul consulatului; Verona; Mestre; Bologna); Franța (Villeneuve-Saints-Georges; Paris – sediul misiunii; Montreuil); România (București – secția consulară); Germania (Frankfurt – sediul misiunii); Belgia (Bruxelles – sediul misiunii); Rusia (Moscova – secția consulară; Moscova); Canada (Montreal).

Pe lângă cele 18 secții de votare unde s-au terminat buletinele de vot, în alte 10 secții de votare au votat peste 2 500 de alegători, printre care: Italia (Roma; Brescia; Modena; Treviso; Milano – sediul consulatului; Padova; Milano); Germania (Berlin – sediul misiunii; România (Iași – sediul consulatului general); SUA (Chicago).

Astfel, prin raportare la prevederile articolului 31 alin. (4) lit. d) din Codul electoral, în apropiere de aceste secții de votare trebuiau deschise în mod obligatoriu încă câte cel puțin o secție, adică în total 28 de secții de votare. Însă, din cele 28 de secții de votare care trebuiau obligatoriu deschise potrivit legii, conform rezultatelor alegerilor prezidențiale, prin hotărârea CEC nr. 2109 din 19 ianuarie 2019 nu s-a deschis nici măcar una. Unica secție de votare în raport cu

care se poate spune că ar fi în apropiere cu una în care s-au terminat buletinele de vot este secția de votare din Ravena (Italia) – în apropiere de Bologna.

Prin urmare, reclamantul consideră că, la adoptarea hotărârii nr. 2109 din 19 ianuarie 2019, Comisia Electorală Centrală nu a respectat prevederile articolului 31 alin. (4) lit. d) din Codul electoral.

La fel, reclamanta a indicat că, la emiterea hotărârii contestate, Comisia Electorală Centrală a ignorat criteriul prevăzut și nu a luat în considerare numărul de cetățeni ai Republicii Moldova care locuiesc oficial în alte state, conform informațiilor statelor de reședință, fapt prin ce a ignorat prevederile articolului 31 alin. (4) lit. e) din Codul electoral.

Așa, conform datelor Institutului Național de Statistică al Italiei (Istituto Nazionale di Statistica), la situația din 01 ianuarie 2018, în Republica Italiană domiciliau 131 814 cetățeni ai Republicii Moldova. Acestea sunt date oficiale ale autorităților din Italia, care nu pot fi puse la îndoială.

Pornind de la ipoteza că, în Italia s-ar deschide o secție de vot pentru fiecare 500 de cetățeni (spre deosebire, în Republica Moldova cifra minimă care duce la deschiderea secțiilor de votare este de 30 de persoane), urmau a fi deschise 62 de secții de votare. Ba mai mult, la caz, nu s-a luat în calcul numărul cetățenilor Republicii Moldova care domiciliază în Italia în baza pașapoartelor românești.

În opinia reclamantului, o analiză comprehensivă la acest subiect se regăsește în Tabelul analitic cu privire la numărul necesar de secții de votare pentru organizarea alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019 în Italia prin raportare la numărul oficial de cetățeni moldoveni care domiciliază în Republica Italiană conform datelor Institutului Național de Statistică al Italiei (Istituto Nazionale di Statistica) și pornind de la ipoteza necesității deschiderii unei secții de votare începând cu 500 de alegători.

În această ordine de idei, reclamantul Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS” a solicitat anularea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 2109 din 19 ianuarie 2019 „cu privire la organizarea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare și referendumul republican consultativ din 24 februarie 2019”, ca ilegală în fond și obligarea Comisiei Electorale Centrale să adopte o hotărâre nouă, prin care să se stabilească organizarea secțiilor de votare în străinătate în conformitate cu prevederile articolului 31 alin. (4) lit. c) și d) din Codul electoral.

Prin hotărârea din 30 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău (f.d. 163, 164-176) s-a respins ca fiind neîntemeiată acțiunea depusă de Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS”.

Prima instanță și-a întemeiat soluția adoptată pe dispozițiile art. 31 alin. (3) și (4); art. 73 alin. (1) și (7), art. 74 din Codul electoral; art. 25 alin. (1) lit. b) și alin. (2), art. 26 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ.

Curtea de Apel Chișinău și-a argumentat concluzia prin faptul că, în cadrul judecării cauzei, a fost ridicată excepția de neconstituționalitate a Hotărârii Guvernului nr.30 din 18 ianuarie 2019, iar Curtea Constituțională, prin decizia nr.14a/2019 din 29 ianuarie 2019, a declarat inadmisibilă această sesizare.

Curtea Constituțională a reamintit că, dispozițiile articolului 38 alin. (1) din Constituție nu obligă, ci permit autorităților statale desfășurarea alegerilor peste hotarele țării. Astfel, legislativul și executivul se bucură de o putere discreționară mai mare în privința modului de organizare a acestor alegeri. Respectiv, prin

stabilirea numărului de secții de votare care urmează a fi deschise în străinătate, Guvernul nu a afectat esența dreptului la vot al cetățenilor moldoveni cu drept de vot aflați peste hotarele Republicii Moldova, ci dimpotrivă a întreprins măsuri pentru a asigura posibilitatea votării pentru cetățenii aflați în afara țării, care pot exercita acest drept atât la secțiile de votare din alte țări, cât și la secțiile de votare din Republica Moldova.

Implicit argumentelor invocate de reclamant, prima instanță a conchis că, în speță, Comisia Electorală Centrală a respectat, în fond, principiile și criteriile constituirii secțiilor de votare în străinătate, stipulate în articolul 31 alin. (4) lit. c), d) și e) din Codul electoral, fapt ce rezultă din scrisoarea Comisiei nr. CEC 8/37 din 11 ianuarie 2019 adresată Guvernului Republicii Moldova și Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, coroborată cu hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2109 din 19 ianuarie 2019.

De altfel, Curtea de Apel Chișinău a reținut că, nu poate accepta criticile reclamantului referitor la numărul disproporționat dintre înregistrările prelabile a cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate în comparație cu numărul și dislocarea secțiilor de votare în străinătate stabilite prin hotărârea CEC nr. 2109 din 19 ianuarie 2019, or, acestea țin de oportunitatea actului administrativ, iar această circumstanță depășește competența instanței de contencios administrativ.

La 31 ianuarie 2019, Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS” a declarat recurs împotriva hotărârii din 30 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău (f.d. 183-191).

În motivarea recursului a invocat că, în sensul deciziei Curții Constituționale nr.14a/2019 din 29 ianuarie 2019, instanța de contencios administrativ urma să examineze corespunderea Hotărârii Guvernului nr. 30 din 18 ianuarie 2019 cu prevederile articolului 31 alin. (4) din Codul electoral.

În acest sens, reprezentantul Blocului electoral „ACUM Platforma DA și PAS” a solicitat în cadrul ședinței de judecată din 30 ianuarie 2019 reluarea examinării cauzei în fond, cu ridicarea excepției de ilegalitate a Hotărârii Guvernului nr. 30 din 18 ianuarie 2019.

Însă, instanța de fond, a respins prin încheierea protocolară cererea privind reluarea examinării cauzei, motivându-și soluția prin faptul că, înainte de sesizarea Curții Constituționale, cauza a fost examinată în fond, fiind amânate doar pledoariile.

Din acest considerent, deși Hotărârea de Guvern contestată poate fi calificată ca act premergător, și având în vedere că prin prisma articolului 13 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ excepția de ilegalitate poate fi înaintată la orice etapă a procesului, recurentul Blocului electoral „ACUM Platforma DA și PAS” a solicitat, în conformitate cu articolul 429 alin. (3) din Codul de procedură civilă, admiterea cererii privind ridicarea excepției de ilegalitate.

Implicit soluției adoptate de Curtea de Apel Chișinău asupra fondului cauzei, recurentul Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS” a invocat că instanța de fond nu a aplicat o lege care trebuia să fie aplicată, precum și a interpretat în mod eronat legea, a încălcat normele de drept procesual. Or, în condițiile speței este evident că hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2109 din 19 ianuarie 2019 obstrucționează grav dreptul constituțional de a participa la scrutinul parlamentar al compatrioților din diasporă, deoarece atât CEC, cât și Guvernul

Republicii Moldova au încălcat premeditat dispozițiile articolului 31 alin. (4) lit. c), d) și e), din Codul electoral.

În această ordine de idei, recurentul Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS” a solicitat:

- emiterea unei încheieri privind ridicarea excepției de ilegalitate a Hotărârii Guvernului nr. 30 din 18 ianuarie 2019 „Cu privire la organizarea secțiilor de votare din străinătate”, cu remiterea cauzei spre examinarea acestei cereri în instanța competentă, Curtea de Apel Chișinău, altui complet de judecată;

- admiterea recursului și casarea hotărârii din 30 ianuarie 2019, cu pronunțarea unei hotărâri noi, prin care să fie admisă acțiunea depusă de Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS”, anulată hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2109 din 19 ianuarie 2019 și obligată Comisia Electorală Centrală să adopte o hotărâre nouă, prin care să se stabilească organizarea secțiilor de votare în străinătate, în conformitate cu prevederile articolului 31 alin. (4) lit. c) și d) din Codul electoral.

Primordial, Colegiul consideră oportun de a verifica dacă recurentul a respectat procedura de demarare a căii de atac îndreptate împotriva hotărârii primei instanțe.

În acest sens, articolul 74 alin. (6) din Codul electoral prescrie că, împotriva hotărârii instanței de judecată poate fi depus un apel în termen de o zi de la pronunțare, iar împotriva deciziei instanței de apel – un recurs în termen de o zi de la pronunțare.

Astfel, se constată că, în condițiile speței, calea de atac în ordine de recurs a fost demarată în interiorul termenului legal, deoarece hotărârea primei instanțe a fost pronunțată public la 30 ianuarie 2019 (f.d.158-160, 163, 164), iar cererea de recurs a fost înregistrată în Secția scrisori și audiență a Curții Supreme de Justiție la 31 ianuarie 2019, fapt confirmat prin amprenta sigiliului aplicată pe aceasta (f.d. 183).

Examinând recursul declarat, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție îl consideră neîntemeiat și care urmează a fi respins, cu menținerea încheierii protocolare din 30 ianuarie 2019 și a hotărârii din 30 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, din motivele ce succed.

În conformitate cu articolul 73 alin. (7) din Codul electoral, contestațiile depuse la instanțele de judecată se examinează în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă și ale Legii contenciosului administrativ.

Conform articolului 30 alin. (3) din Legea contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000, recursul se judecă în condițiile Codului de procedură civilă.

În sensul art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Articolul 444 din Codul de procedură civilă prescrie că, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

Ab initio, Colegiul consideră oportun de a nota că nu poate accepta criticile formulate de recurent în susținerea poziției sale privind netemeinicia soluției primei instanțe de a respinge cererea reprezentantului Blocului electoral „ACUM Platforma DA și PAS” de a relua examinarea cauzei în fond. Or, articolul 235 din Codul de procedură civilă consemnează în alin. (2) că, în cazul în care, în timpul pledoariilor sau după încheierea lor, instanța consideră că trebuie clarificate noi circumstanțe importante pentru soluționarea cauzei, aceasta dispune printr-o încheiere reluarea examinării cauzei în fond și a pledoariilor, conform regulilor generale.

Din structura logico-juridică a normei precitate se deduce că, necesitatea aplicabilității acestei instituții procedurale poate avea loc doar în timpul pledoariilor sau după încheierea lor.

Per a contrario, articolul 233 alin. (1) din Codul de procedură civilă statuează că, pledoariile constau în luările de cuvânt ale participanților la proces.

Astfel, pledoariile, în esență, constituie concluziile participaților la proces expuse pe marginea circumstanțelor cauzei și care, în opinia lor, justifică sau nu revendicările înaintate de reclamant, prin prisma probelor administrate, precum și aplicabilitatea normelor de drept pertinente speței.

Din sensul „pledoariilor”, ca etapă procedurală, precum și a articolelor 233 și 203 din Codul de procedură civilă, se deduce că în cadrul luării de cuvânt nu se mai admite înaintarea din partea participanților la proces a unor cereri și/sau demersuri. Or, soluționarea cererilor și demersurilor implică punerea în discuție a acestora, cu ascultarea opiniilor celorlalți participanți la proces, asigurând astfel respectarea contradictorialității procesului, etapă care este distinctă pledoariilor.

Respectiv, Colegiul conchide că, legislația procedurală nu conferă participanților la proces dreptul de a solicita reluarea examinării cauzei în fond, deoarece aceștia pot face uz de dreptul de a înainta cereri și/sau demersuri doar până la declararea finalizării examinării cauzei în fond. Drept urmare, invocarea instituției procedurale de reluare a examinării cauzei în fond ține de prerogativa instanței de judecată, și nicidecum nu de a participanților la proces.

Generalizând ipotezele relevate supra, Colegiul trage concluzia că instanța de fond temeinic a respins, prin încheierea protocolară din 30 ianuarie 2019, cererea depusă de reprezentantul Blocului electoral „ACUM Platforma DA și PAS”, Sergiu Litvinenco, cu privire la reluarea examinării cauzei în fond.

Succesiv, instanța de recurs apreciază ca fiind neîntemeiată cererea depusă de Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS” privind ridicarea excepției de ilegalitate a Hotărârii Guvernului nr. 30 din 18 ianuarie 2019, în temeiul articolului 13 alin. (1) Legea contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000.

Or, conform articolului 13 alin. (1) Legea contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000, legalitatea unui act administrativ cu caracter normativ, emis de o autoritate publică, poate fi cercetată oricând în cadrul unui proces într-o pricină de drept comun, pe cale de excepție, din oficiu sau la cererea părții interesate.

Astfel, pentru aplicabilitatea acestei norme legale legiuitorul a impus respectarea anumitor condiții de fond, una dintre care este că excepția poate fi ridicată doar „în cadrul unui proces într-o pricină de drept comun”.

În condițiile din speță, însă, obiectul material al cauzei dedusă judecătii nu ține de competența unei instanțe de drept comun, ci a instanței de contencios administrativ, iar această circumstanță, de fapt, exclude aplicabilitatea instituției ridicării excepției de ilegalitate.

În această ordine de idei, instanța de recurs ajunge la concluzia de a respinge, ca fiind neîntemeiată, cererea depusă de Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS” privind ridicarea excepției de ilegalitate a Hotărârii Guvernului nr. 30 din 18 ianuarie 2019, în temeiul articolului 13 alin. (1) Legea contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000.

Verificând hotărârea supusă controlului judiciar, prin prisma criticilor formulate în cererea de recurs depusă de Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS” și a argumentelor invocate de intimații Comisia Electorală Centrală, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție vedește că prima instanță a elucidat corect circumstanțele cauzei, precum și a identificat și a aplicat corect normele de drept material și procedural pertinente speței.

În debutul analizei temeiurilor de recurs, Colegiul taxează, cu titlu de principii generale, că recursul este o cale de atac de drept, vizând în exclusivitate legalitatea actului de dispoziție supus controlului judiciar.

Astfel, având în vedere că obiect al recursului îl constituie hotărârea din 30 ianuarie 2019 pronunțată de Curtea de Apel Chișinău ca primă instanță, instanța de recurs urmează să efectueze un control judiciar al acestei hotărâri judecătorești.

Cu titlu subsecvent, Colegiul constată că obiectul material al cauzei dedusă judecătii îl formează hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2109 din 19 ianuarie 2019 „cu privire la organizarea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare și referendumul republican consultativ din 24 februarie 2019”.

Conform punctului 1 și 2 al hotărârii nominalizate, s-a stabilit organizarea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare și referendumul republican consultativ din 24 februarie 2019, la propunerea Guvernului Republicii Moldova (conform anexei); consiliile electorale ale circumscripțiilor electorale uninominale nr. 49 la est de Republica Moldova, nr. 50 la vest de Republica Moldova și nr. 51 SUA, Canada, în comun cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, vor constitui secțiile de votare și birourile electorale ale acestora.

Sub acest aspect, urmează a fi remarcat că, anterior, hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2109 din 19 ianuarie 2019 a constituit obiectul verificării legalității în cadrul altui proces de contencios administrativ, intentat la contestația depusă de Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”. Iar, prin hotărârea din 25 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, care a fost menținută prin decizia din 30 ianuarie 2019 a Curții Supreme de Justiție, s-a respins acțiunea depusă de Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”. Drept urmare, prin aceste acte judecătorești de dispoziție a fost recunoscută legalitatea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 2109 din 19 ianuarie 2019.

Astfel, hotărârea din 25 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău a devenit

irevocabilă în baza deciziei din 30 ianuarie 2019 a Curții Supreme de Justiție. Iar odată cu irevocabilitatea, hotărârea din 25 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău a căpătat caracterul obligatoriu, care prin prisma articolului 16 alin. (1) din Codul de procedură civilă presupune că a devenit obligatorie pentru toate autoritățile publice, asociațiile obștești, persoanele oficiale, organizațiile și persoanele fizice și se execută cu strictețe pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

De altfel, irevocabilitatea atrage, cu titlu subsecvent, și autoritatea de lucru judecat, care presupune *inter alia* prejudicialitatea și incontestabilitatea. În acest sens, articolul 123 alin. (2) din Codul de procedură civilă prevede că, faptele stabilite printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă într-o cauză civilă soluționată anterior în instanță de drept comun sau în instanță specializată sunt obligatorii pentru instanța care judecă cauza și nu se cer a fi dovedite din nou și nici nu pot fi contestate la judecarea unei alte cauze civile la care participă aceleași persoane.

La fel, este remarcabil că, sub aspectul limitelor obiective ale prejudicialității, nu se admite examinarea în cadrul altui proces a acelorași fapte și raporturi juridice în privința cărora a fost emisă deja o hotărâre irevocabilă. Așa, respectarea prejudicialității constituie o garanție a soluționării juste a litigiilor și exclude posibilitatea pronunțării unor hotărâri contradictorii asupra acelorași fapte.

Prin urmare, puterea lucrului judecat constituie o prezumție legală absolută și împiedică repunerea în discuție a unor fapte în privința cărora instanța de judecată s-a expus deja printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă.

Implicit condițiilor din speță, Colegiul vădește că, Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS” nu a fost parte a procesului intentat la acțiunea Partidului Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, finalizat prin hotărârea din 25 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău care a devenit irevocabilă în baza deciziei din 30 ianuarie 2019 a Curții Supreme de Justiție. Însă, această circumstanță nu exclude caracterul prejudicialității acestor acte judecătorești de dispoziție. Iar circumstanțele constatate prin aceste hotărâri îmbracă forma de prezumție legală.

În acest context, Colegiul taxează că, prin hotărârea din 25 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău și decizia din 30 ianuarie 2019 a Curții Supreme de Justiție, instanța de contencios administrativ a conchis că „[...] nu poate interveni în activitatea unei autorități publice, atât timp cât activitatea și hotărârile acesteia sunt conforme rigorilor legale ... or, organizarea secțiilor de votare se stabilește de Comisia Electorală Centrală la propunerea Guvernului, în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova și alte autorități ale administrației publice centrale, prerogativa acesteia este delegată prin lege, în temeiul articolului 31 din Codul electoral.”

La fel, s-a reținut că „în conformitate cu articolul 31 alin. (4) din Codul electoral, atât timp cât Hotărârea Guvernului nr. 30 din 18 ianuarie 2019 este în vigoare, iar Comisia Electorală Centrală a ținut cont de ea la adoptarea hotărârii nr. 2109 din 19 ianuarie 2019, instanța de contencios administrativ nu este în drept să intervină în oportunitatea acestui act administrativ, precum nici nu poate obliga autoritatea administrativă să emită o altă hotărâre, or, aceasta excede competențele instanței.”

Continuând șirul logic al circumstanțelor relevate supra, Colegiul decelează că atât în cadrul prezentei cauze, cât și în cadrul procesului intentat la acțiunea Partidului Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, a fost ridicată

excepția de neconstituționalitate a Hotărârii Guvernului nr. 30 din 18 ianuarie 2019 „cu privire la organizarea secțiilor de votare din străinătate”.

Astfel, prin decizia nr. 11 din 29 ianuarie 2019, Curtea Constituțională a declarat inadmisibile sesizările nr. 14a/2019 și nr. 18g/2019 privind controlul constituționalității Hotărârii Guvernului nr. 30 din 18 ianuarie 2019 „cu privire la organizarea secțiilor de votare din străinătate”.

În sensul dat, autoritatea de jurisdicție constituțională a observat în § 29 din decizia sa că „Guvernul a stabilit numărul de secții de votare care urmează a fi deschise în străinătate. Din perspectiva controlului de constituționalitate, Guvernul nu a afectat esența dreptului la vot al cetățenilor moldoveni cu drept de vot aflați peste hotarele Republicii Moldova, ci dimpotrivă, a întreprins măsuri pentru a asigura posibilitatea votării pentru cetățenii aflați în afara țării. Această concluzie a Curții se bazează inclusiv pe un studiu efectuat de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului (a se vedea cauza Sitaropoulos și Giakoumopoulos vs Grecia [MC], 15 martie 2012, §§ 35-36), potrivit căruia unele state europene nu le permit cetățenilor care trăiesc înafara țării să voteze după trecerea unei anumite perioade de timp, iar altele le permit acestora să voteze doar cu permisiunea statului-gazdă. Cetățenii Republicii Moldova își pot exercita dreptul de vot la secțiile de votare din alte țări sau la secțiile de votare din Republica Moldova. Din aceeași perspectivă a controlului de constituționalitate, Guvernul nu și-a depășit puterea discreționară în materia organizării alegerilor (a se vedea decizia Curții Constituționale nr. 11 din 18 noiembrie 2014, § 25; Hotărârea Curții Constituționale nr. 15 din 16 iunie 2015, § 61; Hotărârea Curții Constituționale nr. 34 din 13 decembrie 2016, § 125)”.

Sub aspectul dat este de menționat că, în conformitate cu articolul 2 din Codul de procedură civilă, atât hotărârile și deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului, cât și hotărârile Curții Constituționale, sunt izvoare de drept în materia procedural-civilă și urmează a fi aplicate în raport cu alte norme legale instituite prin Constituția Republicii Moldova, tratatele internaționale ratificate de Republica Moldova, legile organice etc.

Respectiv, dezideratele conținute în hotărârea CtEDO emisă în cauza Sitaropoulos și Giakoumopoulos vs Grecia [MC], 15 martie 2012; Hotărârea Curții Constituționale nr. 15 din 16 iunie 2015; și Hotărârea Curții Constituționale nr. 34 din 13 decembrie 2016, îmbracă forma izvoarelor de drept pertinente speței și urmează a fi aplicate în raport atât cu dispozițiile articolului 31 din Codul electoral, cât și cu normele Legii contenciosului administrativ.

Aspectul dat, și conjunctura ipotezelor relevate, profilează temeinicia concluziilor primei instanțe, precum că criticile formulate de reclamantul Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS” țin de oportunitatea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 2109 din 19 ianuarie 2019, circumstanță care în esență excede limitele împuternicirilor instanței de contencios administrativ. Or, în general, controlul efectuat de instanța de contencios administrativ a actului administrativ trebuie să se limiteze la verificarea asigurării respectării legalității și a principiilor constituționale, și nicidecum nu și a oportunității acestuia.

Astfel, ținând cont de concluziile expuse supra, instanța de recurs apreciază că hotărârea din 30 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău cuprinde examinarea chestiunilor în fapt și în drept și aplicarea corectă a cadrului legal ce guvernează raportul material litigios, astfel încât fiind asigurată securitatea juridică ce garantează previzibilitatea atât a conținutului regulii de drept, cât și a aplicării sale,

iar constatările primei instanțe conțin o argumentare clară și bazată pe suportul probator existent la materialele cauzei coroborat cu cadrul legal pertinent.

Din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide necesitatea respingerii recursului declarat de Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS” și menținerii încheierii protocolare din 30 ianuarie 2019 și hotărârii din 14 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău.

În conformitate cu art. 73, art. 74 alin. (7) din Codul electoral, art. 24, art. 30 alin. (3) din Legea contenciosului administrativ, art. 277-278, art. 445 alin. (1) lit. a), art. 445 alin. (3) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se respinge recursul declarat de Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS” împotriva încheierii protocolare din 30 ianuarie 2019 și hotărârii din 30 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău.

Se menține încheierea protocolară din 30 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins ca fiind inadmisibilă cererea Blocului electoral „ACUM Platforma DA și PAS”, reprezentantat de Sergiu Litvinenco, cu privire la reluarea examinării cauzei în fond.

Se menține hotărârea din 30 ianuarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, adoptată în cauza civilă intentată la contestația depusă de Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS” împotriva Comisiei Electorale Centrale, intervenient accesoriu Guvernul Republicii Moldova cu privire la anularea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 2109 din 19 ianuarie 2019 „cu privire la organizarea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare și referendumul republican consultativ din 24 februarie 2019” și obligarea emiterii actului administrativ.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Svetlana Filincova

Dumitru Mardari

Valeriu Doagă